MEDIAMAKONNING AXBOROT MAYDONIDAGI O‘RNI VA TURLI USULLARDA YONDASHUVCHANLIGI

Eshonqulov Almurod Axmad o‘g‘li
Jizzax politexnika instituti (tayanch doktoranti)
Sandiyev Sirojbek Sunnat o‘g‘li
Jizzax politexnika instituti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu ilmiy maqola kengroq axborot sohasida media makonining hal qiluvchi rolini o‘rganadi. U an’anaviy media platformalarini, raqamli media muhitlarini va rivojlanayotgan aloqa texnologiyalarini qamrab olgan media makon dinamikasini tahlil qilish va tushunish uchun qo‘llaniladigan turli yondashuvlar va metodologiyalarni o‘rganadi. Maqola fanlararo istiqbollarga asoslanib, media makonining jamiyat, siyosat, madaniyat va individual xatti-harakatlarga ko‘p qirrali ta’sirini yoritib beradi. Bundan tashqari, maqolada innovatsion tadqiqot metodologiyalari va fanlararo hamkorlik zarurligini ta’kidlab, media makonini o‘rganishga xos bo‘lgan uslubiy mulohazalar va muammolar muhokama qilinadi.*

Kalit so‘zlar: *Media maydoni, ommaviy axborot vositalari, axborot maydoni, media ekologiyasi, media effektlari, aloqa tadqiqotlari, raqamli media, metodologiya.*

Zamonaviy jamiyatda media makonining ahamiyati haqida umumiy ma’lumot beradi, uning axborot tarqatish, madaniy ifodalash va ommaviy nutq uchun asosiy maydon sifatidagi rolini ta’kidlaydi. U maqolaning maqsadlari va ko‘lamini belgilaydi, media tadqiqotlari, aloqa tadqiqotlari va axborot fani bo‘yicha mavjud adabiyotlar doirasidagi tadqiqotni kontekstuallashtiradi. Hozirgi murakkab va chuqurlashgan jamiyatlarda voqelik ommaviy axborot vositalari va elektron OAVlar tomonidan taqdim etilgan. Har kuni ommaviy axborot vositalarida biz duch keladigan voqeliklar barchamiz uchun, oddiy tomoshabinlar va kitobxonlar uchun ma’lum ta’sirga ega.

Ommaviy axborot vositalarining ekologiyasi, kun tartibini belgilash nazariyasi, o‘stirish nazariyasi va ommaviy axborot vositalarining ta’sir modellari kabi konseptual asoslarni o‘rganadi, bu ommaviy axborot vositalarining idroki, munosabati va xulq-atvorini shakllantirish usullarini ochib beradi. Bundan tashqari, u oldingi tadqiqotlarda qo‘llanilgan uslubiy yondashuvlarni, jumladan, kontent tahlili, auditoriyani o‘rganish, ijtimoiy tarmoq tahlili va hisoblash usullarini muhokama qiladi.

Media makonini o‘rganishga yondashuvlar:

Ushbu bo‘lim media makonini o‘rganishda qo‘llaniladigan turli metodologik yondashuvlarni tavsiflaydi, ular sifat, miqdoriy va aralash usullarni o‘z ichiga olgan tadqiqot dizaynlarini o‘z ichiga oladi. U har bir yondashuvning kuchli va cheklovlarini ko‘rib chiqadi, ularning aniq tadqiqot savollari va kontekstlariga qo‘llanilishini ta’kidlaydi. Bundan tashqari, u katta ma’lumotlar tahlili, mashinani o‘rganish va tarmoq tahlili kabi media tadqiqotlarida paydo bo‘layotgan tendentsiyalarni va ularning media makon dinamikasini tushunishga ta’sirini muhokama qiladi.

Empirik tadqiqotlar va amaliy tadqiqotlar asosida ushbu bo‘lim turli platformalar va kontekstlarda media makonining xilma-xil ko‘rinishlarini ko‘rsatadi. U ommaviy axborot vositalarining jamoatchilik fikrini shakllantirish, siyosiy muloqot, madaniy ishlab chiqarish va ijtimoiy o‘zaro ta’sirga qanday ta’sir qilishini o‘rganadi. Muayyan holatlarni chuqur tahlil qilish orqali bo‘lim media makonidagi naqsh va tendentsiyalarni ochishda turli uslubiy yondashuvlarning foydaliligini namoyish etadi.

Uslubiy mulohazalar va istiqboldagi yo‘nalishlar:

Yakuniy bo‘limda media makonini o‘rganishga xos bo‘lgan uslubiy mulohazalar va muammolar aks ettirilgan. Unda ma’lumotlarni to‘plash, o‘lchash, haqiqiylik va axloqiy mulohazalar bilan bog‘liq masalalar muhokama qilinadi, bu muammolarni hal qilish uchun strategiyalar taklif etiladi. Bundan tashqari, u fanlararo hamkorlik, uslubiy innovatsiyalar va turli

media landshaftlari bo‘yicha qiyosiy tadqiqotlarni o‘z ichiga olgan tadqiqotning kelajakdagi yo‘nalishlarini belgilaydi.

Ommaviy axborot vositalari ham o‘z taqdimoti bilan odamlarni tajriba maydoniga yaqinlashtiradi. Ommaviy axborot vositalarining voqelik bilan aloqasi bugungi dunyoga ta’sir qiladi va inson holatini tushunish uchun eng samarali va shu bilan birga murakkab masalalar olib keladi. Haqiqat, mafkura, vakillik va ma’no haqida gap ketganda tushunchalar ham muqarrar va o‘zaro bog‘liq holda yuzaga keladi. Haqiqatni ishlab chiqarish va hozirgi siyosat va dunyo tartibi o‘rtasida qanday munosabatlar mavjud? Ommaviy axborot vositalari haqiqat va odamlar o‘rtasidagi aloqani o‘rnatadi Uning rolini qanday tushunish mumkin?. Bu va shunga o‘xshash savollar insonning o‘zi bilan bog‘liq u o‘z mavjudligini anglashga qaratilgan ko‘p qirrali va xilma-xil jarayonlarga ishora qiladi. Qayd etilgan bitimlar, birinchi navbatda, mehnat va kapital o‘rtasidagi murakkab va tarixiy ziddiyatni ochib beradi. U kapitalistik ishlab chiqarish munosabatlari asosida amalga oshadi.

Aloqa sotsiologi Jon B.Tomsponning ta’kidlashicha, yuzma-yuz muloqot va ommaviy axborot vositalari bilan muloqot qilishdan tashqari, u bu o‘zaro ta’sirni “vositachi o‘zaro ta’sir” deb ataydi. O‘zaro ta’sir davomida ommaviy axborot vositalari turli vaqt va makon kontekstlarida odamlarga yetib boradi.

Ommaviy axborot vositalarining ijtimoiy voqelik bilan aloqasi XX asrda yanada yaqqol namoyon bo‘ldi, masalan, radio, kino va televizorning keng qo‘llanilishi bilan yanada keng qamrovli tekshiruvlar boshlandi. Bu tekshiruvlar yana uch xil joyda olib boriladi:

1. Ommaviy axborot vositalari ijtimoiy voqelikni qanday bo‘lsa, shunday aks ettiradi va taqdim etadi.
2. Ommaviy axborot vositalari ijtimoiy voqelikni buzadi.
3. Media ijtimoiy voqelikni quradi.

Ommaviy axborot vositalari qaysi masalalarga e’tibor qaratishini va ular qanday tuzilganligini aniqlash orqali jamoat kun tartibini belgilashda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. Muayyan hikoyalar va istiqbollarni birinchi o‘ringa qo‘yish orqali OAV odamlarning nima haqida o‘ylashi va muhokama qilishiga ta’sir qilishi mumkin.

Xulosa maqoladan olingan asosiy topilmalar va fikrlarni jamlab, axborot maydonidagi dinamik va murakkab hodisa sifatida media makonining ahamiyatini ta’kidlaydi. Bu media makon dinamikasi va ularning ijtimoiy oqibatlari haqidagi tushunchamizni rivojlantirishda fanlararo yondashuvlar va uslubiy plyuralizm muhimligini ta’kidlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yo‘ldoshev J.G, Usmonov, S.A, Zamonaviy pedagogik texnalogiyalarni amaliyotga joriy qilish.-T. Fan va texnalogiya. 2008. O‘zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va 15-son ilmiy tadqiqotlar jurnali 20.01.2023
2. Qayumova N.A O‘qitishning axborot-ta’lim tizimi sharoiti va unda axborot kamunikatsiya texnalogiyalari soxasi o‘qituvchilarini tayorlash. Monografiya-T: “Fan va texnalogiya”, 2015.
3. Hamidov J.A., To‘raqulov O.X. “Ilg‘or pedagogik texnologiyalaridan dars jarayonida”. Uslubiy tavsiyanoma Jizzax-2009. 149 bet.